

tsilist. tsu 173/19.6.1989

JANAKKALA - HÄMEENLINNA
- MOOTTORITIELINJAN V 3
INVENTOINTI

2. - 16. 08. 1988

Hans-Peter Schulz

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
JOHDANTO	2
- Inventoinnin tausta ja rahoitus	2
- Inventoinnin lähtökohta ja maastotyöt	2
- Kohteiden dokumentointi	4
KOHDEHAKEMISTO	8
KOhteET NUMEROJÄRJESTYKSESSÄ (1-13)	11
FOSFAATTIANALYYSI	36
NEGATIIVILUETTELO	37
DIAPOSITIIVILUETTELO	39
KARTAT	41
KUVATAULUT	44-51

JOHDANTO

Inventoinnin tausta ja rahoitus

Suunnitteilla oleva Keimola - Hämeenlinna - moottoritie tulee TVH:n yleissuunnitelman 1985 mukaan tieosuudella Riihimäki - Janakkala - Hämeenlinna kulkemaan läpi vanhan kulttuurimaisen. Tältä alueelta tunnetaan lukuisia esihistoriallisia muinaisjäännöksiä, mm. Hakoisten linnavuori ja sen ympäristössä olevat kalmistot, Hakovuoren Linnanpää, sekä esihistoriallisten esineiden löytöpaikkoja, joiden läheltä uusi moottoritie tulisi rakennettavaksi. Toteutuessaan rakennushanke muuttaa ympäristöä, ja on mahdollista, että tielinjalla, uudet liittymät mukaan lukien on aiemmin tuntemattomia muinaisjäännöksiä. Siksi museovirasto piti suunnitellun tielinjan inventointia aiheellisena. Museovirasto suoritti kesäkuussa 1987 inventoinnin (H. Poutiainen), johon oli varattu yhteensä noin 12 000 mk. Rahoituksesta vastasi TVH. Inventoinnissa löytyi kaksi uutta kohdetta suunnitellun tielinjan läheisyydestä. Vuoden 1988 inventointiin TVH oli varannut 50 000 mk. Tästä summasta käytettiin vuonna 1988 maasto- ja jälkitöihin 19 200 mk ja talvella 1989 jälkitöihin 12 400 mk. Tarkoituksena oli tutkia edellisenä vuonna tarkastamatta jääneet tielinjauksen osuudet. Erityisesti keskityttiin Hakovuoren ympäristöön Hattelmalassa. Lisäksi pyrittiin selvittämään vuonna 1987 havaittujen uusien löytöpaikkojen luonnetta ja laajuutta.

Inventoinnin lähtökohdat ja maastotyöt

Työn lähtökohtana ovat olleet museoviraston esihistorian toimiston arkistotiedot Hämeenlinnan ja Janakkalan kiinteistä muinaisjäännöksistä ja irtolöydöistä, Jyri Saukkosen inventointikertomukset Hämeenlinna 1984 ja Janakkala 1984, ja Hannu Poutiaisen inventointikertomus Riihimäki - Janakkala - Hämeenlinna - moottoritielinja 1987.

Maastotyöt tekivät MA Hans-Peter Schulz ja fil.yo. Minna Kähävä ajalla 2. - 16. 8. 1988. Maastossa tarkastettiin seuraavat tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja niiden ympäristöt: Hämeenlinnan Hakovuori (Kohde 1) ja Hämeenlinnan Vankaanlähde

(Kohde 5). Hakovuoren alueelta löytyi mahdollisesti kaksi uutta muinaisjäännöstä: kiveys Hakovuoren juurella (kuuluu kohteeseen 1) ja kiveys Hakovuori SW valtatie 3 lähellä (Kohde 2).

Tämän lisäksi tutkittiin muut tunnetut kohteet läheltä tielinjaa:

Hämeenlinnan Hattelmalan Tyrynojan irtolöytöpaikka (Kohde 3), Hämeenlinnan Hattelmalan Kirkkovuoren kätkölöytöpaikka (Kohde 4), Janakkalan Viralan Savirannan keramiikanlöytöpaikka (Kohde 7) ja Janakkalan Uhkoilan Nuoritalon pelto (Kohteet 11 - 13, kohde 11 on keramiikan löytöpaikka). Hattelmalan Tyrynojalta löydettiin rautakautinen/keskiaikainen (?) asuinpaikka. Janakkalan Uhkoilasta (Nuoritalon pelto)tehtiin löytöjä, jotka viittaavat ainakin lähellä sijaitsevaan asuinpaikkaan.

Suunnitellun tielinjan läheltä löydettiin lisäksi neljä uutta kohdetta:

Hämeenlinna Kankaantaka Hattelmalan sairaalan pelto W - mahdollinen esihistoriallinen/historiallinen asuinpaikka (Kohde 6), Janakkala Virala Kirstankalliot - rengasmaisen kiveys (Kohde 8), Janakkala Virala Kirstankalliot SW - mahdollinen pyyntikuopparyhmä (Kohde 9) ja Janakkala Hakoinen Valtatie 3 W - mahdollinen rajakivi (Kohde 10).

H. Poutiaisen kertomuksessa 1987 mainituista "ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan epämääräisistä kohteista" ja "potentiaalisista muinaisjäännöskohteista" tarkastettiin ne, jotka sijaitsevat lähellä tielinjaa (I Janakkala Hakoinen - Kiviröykkiö, II Janakkala Hakoinen - hiilen ja sekoittuneen maan alue, III Janakkala Uhkoila - kiviröykkiö, B Janakkala Virala Lukonmäet ja D Janakkala Jutikkalannokka). Näiltä paikoilta ei löydetty mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Kohteiden dokumentointi

Jokainen kohde kuvataan inventointikertomuksessa erikseen, ja niistä annetaan seuraavat tiedot:

- kohteen numero (1-13), ja mj. numero, jos olemassa
- peruskartta ja kohteen peruskoordinaatit
- kaupunki/kunta
- kylä
- kaupunginosa
- (löytö)paikka
- paikan määrittäminen
- maanomistaja(t) (nimi ja osoite), tila/tontti
- paikan sijainti ja kuvaus
- arkistolähteitä, löydöt
- inventointi 1988
- valokuvat
- diapositiivit

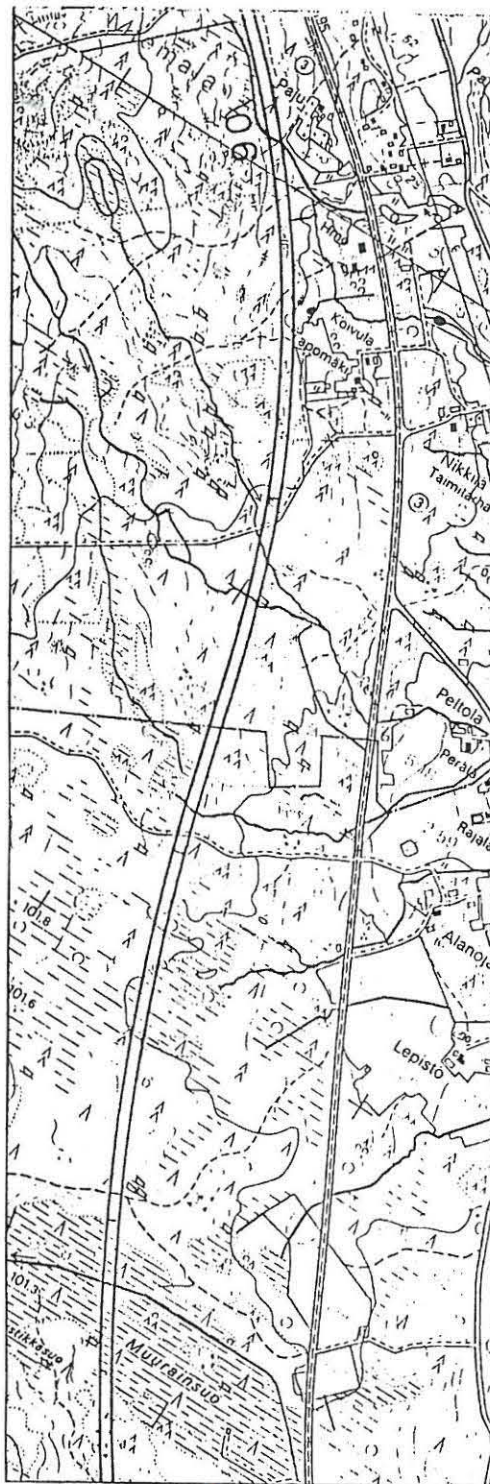
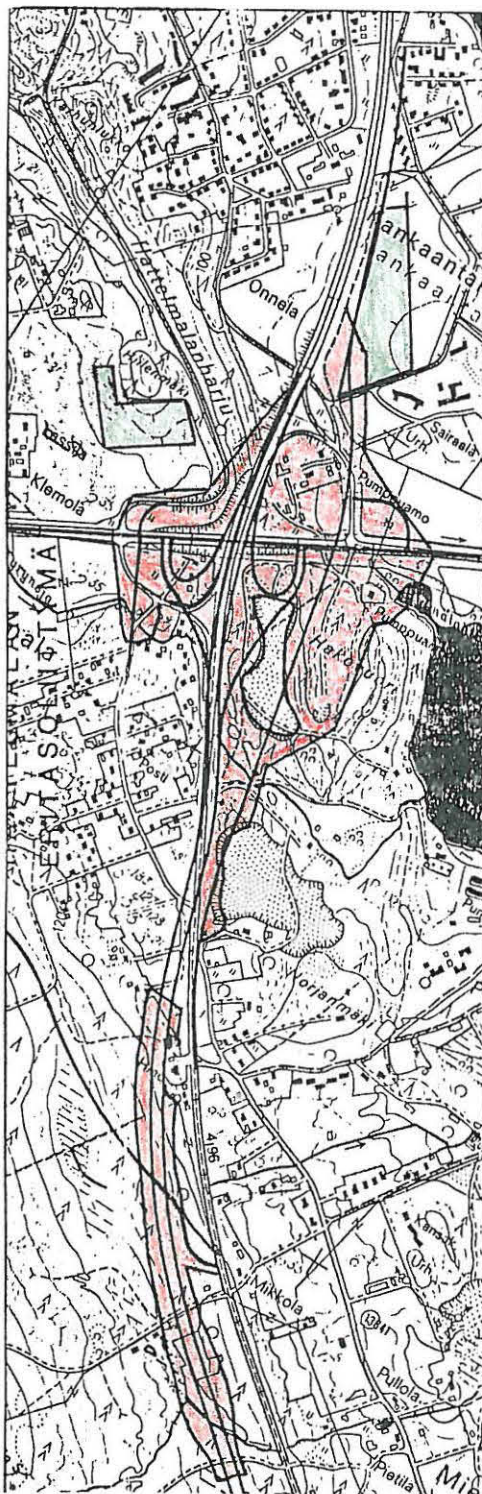
Kohteista 1- 6 tehtiin ympäristökartta ja kohteista 8 ja 9 karttaluonnokset.

Tämä kertomus on 3,5" levykkeellä TEKO-asiakirjana nro 4/89 esihistorian toimiston top. arkistossa. Asiakirjan nimi on INV1 , käyttäjätunnus on HPS.

Helsingissä, 27. 04. 1989

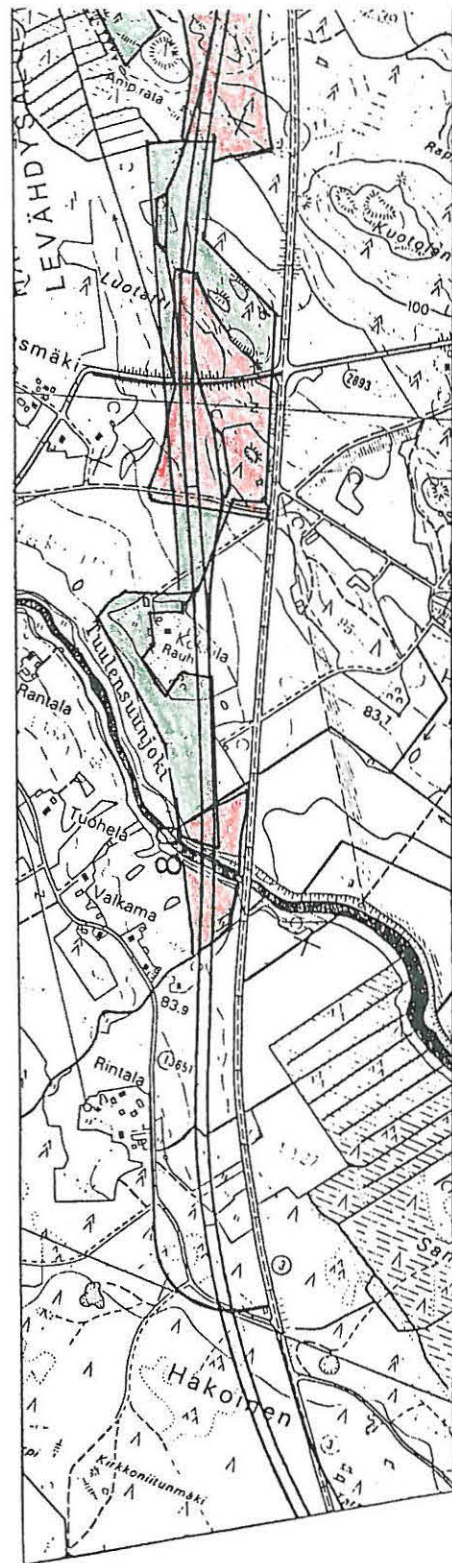
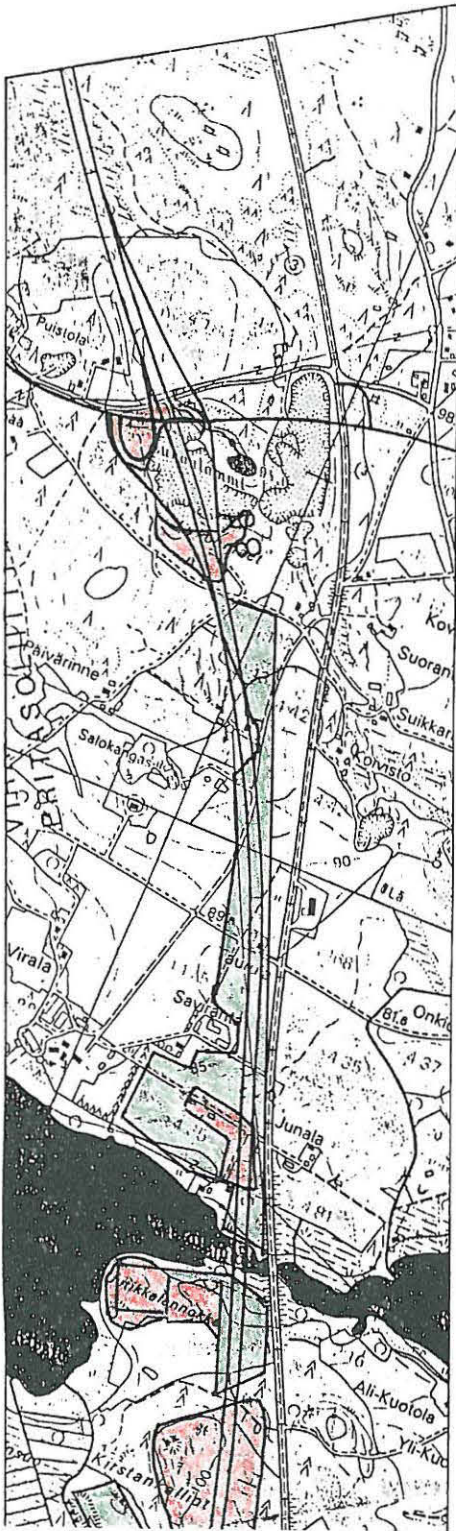
Hans-Peter Schulz

Hans-Peter Schulz

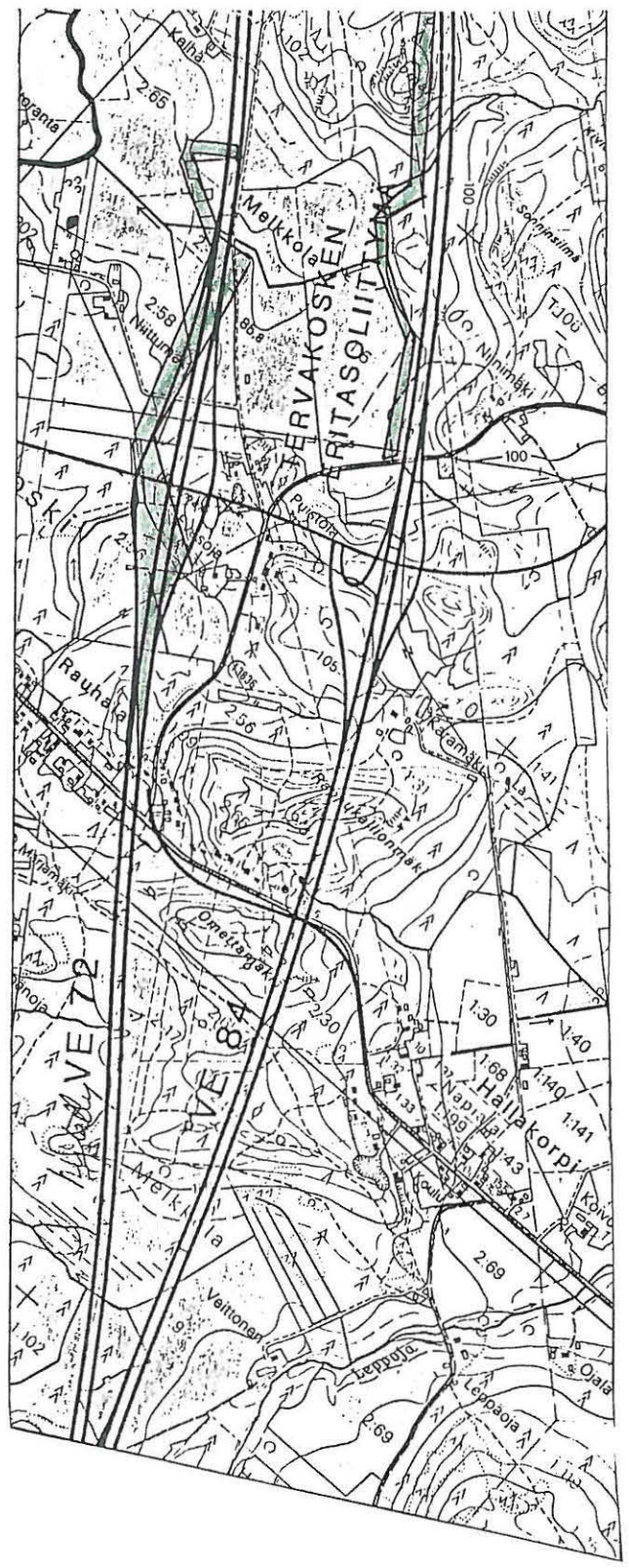
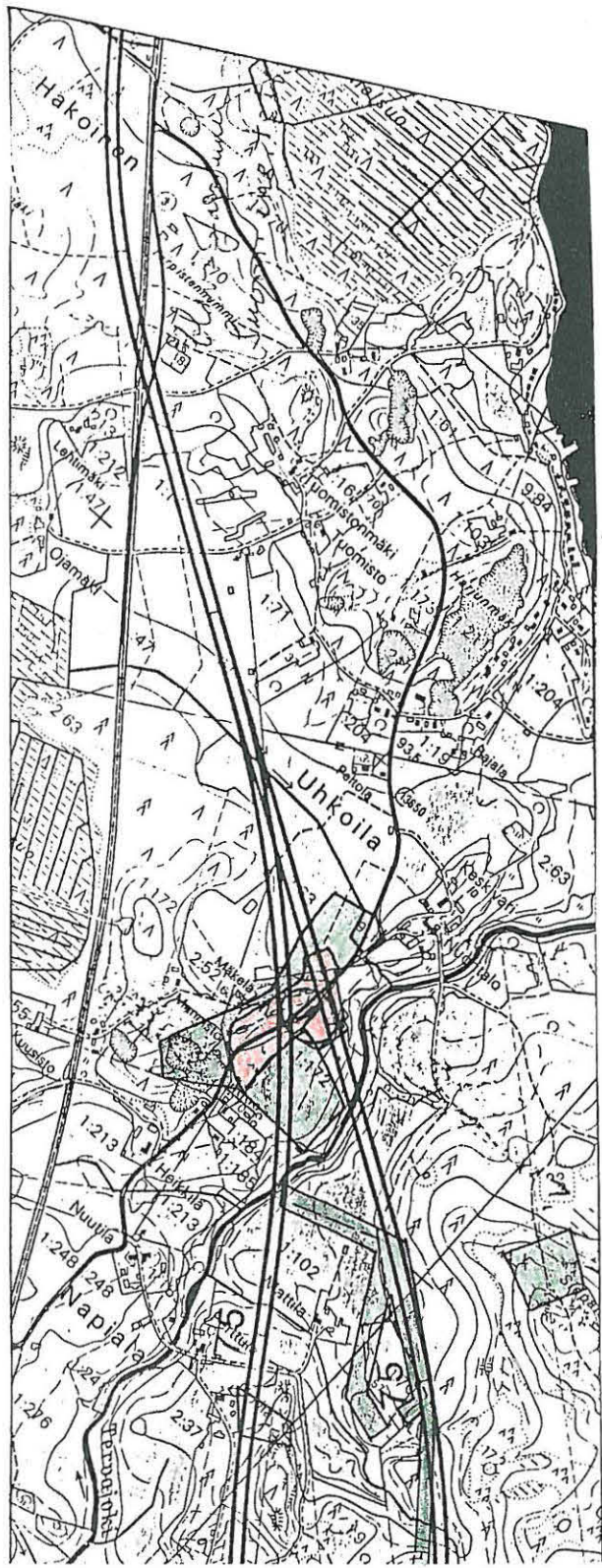
I osa Hattelmala - Virala
 Inventoitu alue 1987
 1988

TVH:n yleissuunnitelma moottoritie V3
 (ote) 1 : 20 000 (1985)

II osa Virala - Hakoinen
 Inventoitu alue 1987
 1988

TVH:n yleissuunnitelma moottoritie V3
 (ote) 1 : 20 000 (1985)

III osa Hakoinen - Tervakoski

Inventoitu alue 1987

1988

TVH:n yleissuunnitelma moottoritie V3

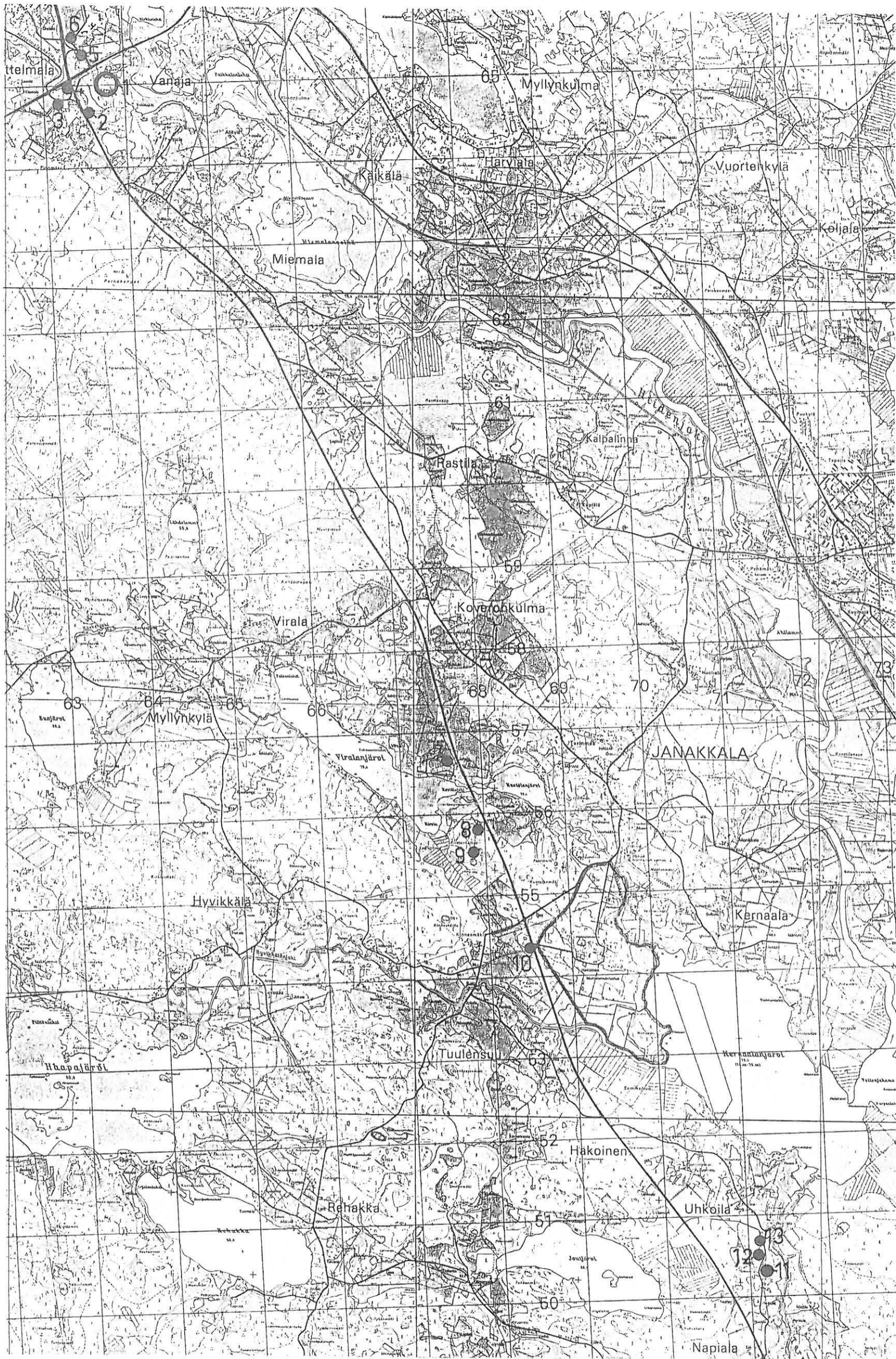
(ote) 1 : 20 000 (1985)

KOHDEHAKEMISTO

(Kohteen n:o, Kunta, Kylä, Kohteen nimi/Tila, Mj. n:o,
Muinaisjäännös-tyyppi)

- 1 Hämeenlinna, Kankaantaka, Hakovuori, (Hml 119)
Muinaislinna lk. I
- 2 Hämeenlinna, Kankaantaka, Hakovuori SW,
Kiveys (vanha tie?)
- 3 Hämeenlinna, Hattelmala, Tyrynoja, (Hml 121)
Rautakautinen/keskiaikainen asuinpaikka (?)
- 4 Hämeenlinna, Hattelmala, Kirkkovuori, (Hml 122)
Kätkölöytöpaikka
- 5 Hämeenlinna, Kankaantaka, Vankaanlähde (Hml 123)
Uhrilähde lk. I
- 6 Hämeenlinna, Kankaantaka, Hattelmalan sairaala W,
Mahd. rautakautinen/keskiaikainen asuinpaikka
- 7 Janakkala, Virala, Saviranta, (Jan 241)
Rautakautisen (?) keramiikan löytöpaikka
- 8 Janakkala, Virala, Kirstankalliot,
Rengasmainen kiveys, muinaisjäännös?
- 9 Janakkala, Virala, Kirstankalliot S,
Mahd. pyyntikuopparyhmä
- 10 Janakkala, Hakoinen, Valtatie 3 W,
Mahd. rajakivi

- 11 Janakkala, Uhkoila, Nuoritalon pelto I (Jan 242a)
Rautakautisen keramiikan löytöpaikka, mahd. rautak./
keskiaikainen asuinpaikka.
- 12 Janakkala, Uhkoila, Nuoritalon pelto II (Jan 242b)
Savitiivistein löytöpaikka
- 13 Janakkala, Uhkoila, Nuoritalo/Mäki (Jan 242c)
Savitiivistein ja rautakuonan löytöpaikka

Ote peruskartan pienennöksestä 1:50 000 HÄMEENLINNA 2131 2

KOhteet 1 - 13

Kohde 1

HAKOVUORI (HÄMEENLINNA 119) Peruskartta 2131 09 HÄMEENLINNA
 x = 6762 21 - 62
 y = 526 16 - 48
 z = n. 80 - 125

Kaupunki: Hämeenlinna 109

Kylä: Kankaantaka 407

Kaupunginosa: Hattelmala 22

Muinaisjäännös: muinaislinna, luokka I

Maanomistajat 1986:

Hämeenlinnan kaupunki
 Os.: Raatihuoneenkatu 9
 13100 HML

Tilat: RN:ot 5:31, 2:5

Etelä-Hämeen mielisairaalan hp.
 Os.: Hattelmala, 13400 HML
 Tila: RN:o 7:2 Lapio

Rautaruukki Oy
 Os.: Käikälä, 13300 HML
 Tila: RN:o 5:13

Seppälä, Alpo Aleksi
 Os.: Eteläk. 4-6B 071, 13100 HML
 Tila: RN:o 5:12
 Tila: RN:o 5:11

Pyörätie

Tila: RN:o 7:1

Paikan sijainti ja kuvaus: Hakovuoren Linnanpää (peruskartalla Hakovuori, kansan antama nimi myös Linnanpää) sijaitsee Vanajaveden länsirannalla Hämeenlinnan keskustasta kolme kilometriä eteläkaakkoon ja Vanajan kirkosta n. 1,5 km lounaaseen. Hakovuori on kaakosta suuntautuvan harjumuodustuman pohjoisin ja korkein osa. Harjualue jatkuu edelleen luoteessa Hattelmalanharjuna. Linnan laki on n. 240 m pitkä ja 10 - 12 m leveä. Laella on kaksi muuta lakiosaa korkeampaa mäennyppylää. Hakovuoren etelä- ja pohjoispäissä on kaksinkertaiset kivivallit. Huvila-asutus on tuhonnut eteläpään vallit. Hakovuoren länsipuolella, "Linnanpään" ja harjun välissä on pieni suo (n. 150 x 30 m, NNW - SSO), joka on entistä vesialuetta. Sen eteläpäässä on harju, pohjoispäässä on täytemaata, joka muodostaa pienen mäen. Suon länsipuolella on entinen, nyt täytetty sora-kuoppa, joka on tuhonnut harjun. Suon ja valtatie 3 välissä

ei ole alkuperäistä maanpinta.

Lähde: Jyri Saukkosen inventointikertomus 1984.

Muita arkistolähteitä, tutkimuksia ja kirjallisuutta ks. J. Saukkosen inventointikertomus 1984.

Inventointi 1988: (2. - 5. 8.) Tarkastimme Hakovuoren kivivallit, pohjois- ja länsirinteet, suoalueen, Hakovuoren ja Turun valtatie sekä Hakovuoren ja valtatie 3 väliset alueet.

Kivivallit olivat samassa kunnossa kuin v. 1984, länsirinteeltä löytyi runsaasti kiviä, jotka saattavat olla peräisin tuhoutuneesta kivivallista muinaislinnan länsiosassa. Länsirinteen juurella havaittiin n. 140 m pitkä ja 2 m leveä kiveys (NNW - SSO suunt.), joka on turvepeitteinen. Pieni poikittainen koeoja kaivettiin rinteen juurelle, rinteeseen ja suolle koekuoppia. Kiveys on ihmisen tekemä. Se on sijainnut rannalla. Suolla on turpeen alla ohut liejukerros, joka todistaa, että aluetta on kiveykseen asti peittänyt vesi. Kiveys kuuluu mahdollisesti linnavuoren varustuksiin.

Hakovuori ja suo ovat osa säilynyttä muinaismaisemaa. Suon ja valtatie 3 välissä on alkuperäinen maanpinta tuhoutunut, vain alueen pohjoisosassa Turun valtatie vieressä on vähän säilynyttä vanhaa maisemaa. Suunniteltu tielinja ja uudet liittymät eivät uhkaa muinaisjäännöstä, mutta maisemoitava "läjitysalue" koskee muinaismaisemaa.

Valokuvat: Kuvat 1 (F 75337-40), 2 (F 75323), 3 (F 75325),
4 (F 75326)

Diapositiivit: 17623 - 25, 17631 - 32

Kartat: Kartta 1

Kohde 2

HAKOVUORI SW

Peruskartta 2131 09 HÄMEENLINNA

x = 6762 10 - 19

y = 526 16 - 18

z = 99 - 102

Kaupunki: Hämeenlinna 109Kylä: Kankaantaka 407Kaupunginosa Hattelmala 22Muinaisjäännös (?): Pitkä kiveys harjun päällä

Maanomistaja 1989:

Alanoja Terttu

Os.: Jaakkolantie 20, 13100 Hämeenlinna

Tila: RN:o 5:70

Paikan sijainti ja kuvaus: Noin 400 m Hakovuoresta lounaaseen on pieni Hattelmalanharjun jatkos, jota sorakuoppa ei ole tuhonnut. Harju on Valtatien 3 länsipuolella. Tie leikkaa sen luoteispään, eteläreunalla on Tyrynoja, koillispuolella on entinen sorakuoppa. Paikalla on pieni metsikkö (havu- ja lehtipuita). Maaperä on moreenia, paikoitellen savea.

Inventointi 1988: (5. 8.) Harjun päältä löydettiin harjun suuntainen kiveys, jonka kivet ovat moreenia. Se on noin 2 m leveä ja yli 60 m pitkä. Kiveys on kasvien peitossa ja näyttää pieneltä vallilta. Kiveyksen poikki kaivettiin koeoja, ja sivuille tehtiin koekuoppia. Kiveys on ihmisen tekemä, molemmilla sivuilla havaittiin osittainen savitäyte. Mitään löytöjä, jotka valaisisivat rakennelman ikää, ei tehty. Kiveyksen kohdalla kulki aikaisemmin Hattelmalan ja Miemalan kylien välinen raja, mutta se ei kuitenkaan selvitä kiveyksen merkitystä. Kyseessä voi olla Hakovuoren muinaislinna kuuluva varustus tai vanhan maantien vahvistus. Suunniteltu liittymä moottoritieltä Turun valtatielle kulkee läheltä kiveyksen pohjoispäätä.

Valokuvat: Kuvat 1 (F 75337-40), 5 (F 75331), 6 (F 75329)
7 (F 75330)

Diapositiivit: 17626 - 29, 17632

Kartat: Kartta 1

Kohde 3

TYRYNOJA
(Hämeenlinna 121)

Peruskartta 2131 09 HÄMEENLINNA
x = 6762 15-30
y = 525 55-70
z = n. 104-106

Kaupunki: Hämeenlinna 109

Kylä: Hattelmala 402

Kaupunginosa: Hattelmala 22

Muinaisjäännös: mahd. rautakautinen/keskiaikainen asuin-
paikka, rautakautinen löytöpaikka (1952)

Maanomistajat 1989:

Ternola, Pentti ja Pirjo

Lassila, Jouni

Os.: Hattelmala

Os.:Hattelmala

13430 Hämeenlinna

13430 Hämeenlinna

Tila: RN:o 2:9

Tila: RN:o 3:38

Lassila, Juha ja Jouni

Os.: Hattelmala

13430 Hämeenlinna

Tila: RN:o 2:35

Paikan sijainti ja kuvaus: Paikka sijaitsee Hämeenlinnan keskustasta kolme kilometriä etelään, moottoritien ja Turun valtatie risteykistä lounaaseen peltoalueella, jonka halki virtaa puro. Alue on tasainen ja viettää hieman etelään. Kohteen ydinalue on viljelemätön (pensaikkoinen), sen ympärillä on viljapeltoja. Vuonna 1952 löytyi Tyrynojan varresta rautainen keihäänkärki. Löytöalueeksi on merkitty n. 70 m pitkä itä-länsisuuntainen alue (Saukkonen 1984). Löytötietojen mukaan esine on löydetty Helsingin - Hämeenlinnan valtatiestä (nyk. Vanha Helsingin tie) n. 25 m länteen.

Lähde: Jyri Saukkonen 1984 inv.

Löydöt: Hämeenlinnan museo (ilman n:oa rautainen keihäänkärki,

KM 24652:1-26

Inventointi 1988: (8. - 9., 16. 8.) Tutkittaessa puron rantoja lähellä keihäänkärjen oletettua löytöpaikkaa havaittiin useita kiviryhmiä suurista ja voimakkaasti palaneista kivistä. Koekuoppia kaivettiin luoteeseen pitkin suunniteltua tielinjaa ja länsiluode-itäkaakko-suunnassa puron juoksun mukaisesti. Purosta pohjoiseen löydettiin noin 50 x 80 m suuruiselta alueelta koekuopista 20 - 40 cm:n syvyydeltä tummanruskea kulttuurikerros. Yhdessä koekuopassa oli tulisijan jäännökset. Palaneet kivet, palamattomat ja palaneet luut, keramiikka (rautakautista (?) ja keskiaikaista) ja savitiiviste merkitsevät asuinpaikkaa. Puron eteläpuolelle tehtiin useita koekuoppia, mutta niissä ei ollut löytöjä. Kuitenkin pellolta tästä paikasta etelään kerättiin palanutta savea. Koekuopista otetut fosfaattinäytteet sisältävät kohonneita arvoja.

Suunniteltu tielinja kulkee tutkitun alueen poikki; kaivaukset tielinjalla ovat välttämättömät.

Valokuvat: Kuva 8 (F 75355)

Diapositiivit: 17647 - 17648

Kartat: Kartta 1

Kohde 4

KIRKKOVUORI
(Hämeenlinna 122)

Peruskartta 2131 09 HÄMEENLINNA
x = 6762 41-46
y = 525 76-78
z = n. 105-111

Kaupunki: Hämeenlinna 109

Kylä: Hattelmala 402

Kaupunginosa: Hattelmala 22

Muinaisjäännös: rautakautisen kätkön löytöpaikka

Maaomistaja 1989:

Suomen Valtio/TVL

Os.: PL 130, 13101 Hämeenlinna

Tilat: RN:ot 2:18 Vuorenpää, 2:21 Kirkkovuori 2,
3:139 maantievalue

Paikan sijainti ja kuvaus: Kätkön löytöpaikka sijaitsee Hämeenlinnan keskustasta kolme kilometriä etelään ja Hakovuoren muinaislinnalta 500 m länteen. Paikka on nykyään Hämeenlinnan moottoritien ja Turun valtatie risteyksalueen keskellä. Löytöpaikan määrittäminen perustuu Jyri Saukkosen inventointiselvitykseen. Löytöpaikka on noin 70 x 20 m laajuinen alue entisen harjun lounaisrinteellä. Suurin osa harjusta on hävitetty moottoritietä rakennettaessa.

Lähde: Jyri Saukkonen 1984 inv.

Löydöt: KM:1-45 pronssiesineitä ja sellaisten katkelmia

Inventointi 1988: (9. 8.) Alueelle tehtiin yli 20 koekuoppaa. Niissä ei havaittu mitään mainittavaa.

Koska kätkölöytöpaikka sijaitsee lähellä mahdollisesti samankäistä asuinpaikkaa, pitäisi jatkotutkimuksia (koekuoppia) kuitenkin tehdä. Suunniteltu tieliittymä kulkee löytöpaikan yli ja tuhoaa vanhan topografian.

Kartat: Kartta 1

Kohde 5

VANKAANLÄHDE
(Hämeenlinna 123)

Peruskartta 2131 090 HÄMEENLINNA
x = 6762 90
y = 525 85
z = n. 82.5

Kaupunki: Hämeenlinna 109

Kylä: Kankaantaka 407

Kaupunginosa: Kankaantausta 20

Muinaisjäännös: Uhrilähde, lk I

Maanomistaja 1989:

Etelä-Hämeen Mielisairaala hp.

Os.: Hattelmala, 13400 Hämeenlinna

Tila: RN:o 7:2, Lapio

Paikan sijainti ja kuvaus: Vankaanlähde sijaitsee Hämeenlinnan keskustasta noin 2,5 km etelään ja Hakovuoren muinaislinnalta noin 600 m luoteeseen. Lähde on aivan moottoritien liittymän vieressä, pellon pohjoisreunalla. Heti lähteen pohjoispuolella, on autotien ja pyörätien risteys. Lähde on nykyään n. 15 x 15 m:n kokoinen lammikko.

Lähteet: Esko Sarasmo 1939 inv., Jyri Saukkonen 1984 inv.

Inventointi 1988: (9. 8.) Lähde on samassa kunnossa kuin v. 1984. Tarkastimme lähteen ympäristöä ja etelässä olevaa peltoa. Niissä ei havaittu mitään mainittavaa. Suunitellut liittymät kulkevat niin lähellä lähdettä, erityisesti sen länsipuolella, että maansiirtotöissä lähde saattaa vahingoittua. Lähde sijaitsee maisemoitavalla tiealueella.

Valokuvat: Kuva 9 (F 75342)

Diapositiivit: 17633

Kartat: Kartta 1

Kohde 6

HATTELMALAN SAIRAALA W Peruskartta 2131 09 HÄMEENLINNA
x = 6763 01-20
y = 525 70-85
z = n. 83-85

Kaupunki: Hämeenlinna 109

Kylä: Kankaantaka 407

Kaupunginosa: Kankaantausta 20

Muinaisjäännös (?): Mahd. esihistoriallinen/historiallinen
asuinpaikka

Maanomistaja 1989:

Etelä-Hämeen Mielisairaala hp.

Os.: Hattelmala, 13400 Hämeenlinna

Tila: RN:o 7:2 Lapio

Paikan sijainti ja kuvaus: Löytöalue sijaitsee Hämeenlinnan keskustasta noin 2,4 km etelään ja Hattelmalan sairaalan pää-rakennuksesta noin 350 m länsilounaaseen moottoritien itäpuolella. Paikka on sairaalan peltojen länsireunalla.

Löydöt: KM 24653:1-6

Inventointi 1988: (16. 8.) Noin 200 x 100 m:n suuruisella alueella (N - S suuntainen) pellon länsilaidalla havaittiin lukuisia palaneita kiviä, savitiivistettä ja kuonan paloja. Pellolta poimittiin m.m. rautaesineen katkelma, rautanauvoja, tuluspiitä, palamattomia luita, rautakuonaa ja savitiivistettä. Löydöt merkitsevät esihistoriallista tai varhaishistoriallista asuinpaikkaa.

Suunniteltu tieliittymä kulkee pellon länsireunassa. Sairaalan johtavan tien muutos sivuaa löytöalueen eteläosaa.

Valokuvat: Kuva 10 (F 75356)

Diapositiivit: 17649

Ote peruskartasta 1:20 000 2131 10 HÄMEENLINNA (1980)
KOHTEET 1 - 6

TVH:N YLEISSUUNNITELMA MOOTTORITIE V 3 JANAKKALA - HÄMEENLINNA
 (ote) 1: 20 000 (1985)
 KOHTEET 1 - 6

Kohde 7

VIRALA SAVIRANTA
(Janakkala 241)

Peruskartta 2131 11 JANAKKALA
x = 6754 30
y = 530 36
z = 83

Kunta: Janakkala 165

Kylä: Virala 436

Muinaisjäännös: Rautakautisen keramiikan löytöpaikka

Maanomistaja 1989:

Lauri Severi Kuisma

Os.: Virala, 14240 Janakkala

Tila: RN:o 4:210 Saviranta (peruskartalla 4:35)

Paikan sijainti ja kuvaus: Löytöpaikka sijaitse Viralanjärvestä Kuotolanjärveen johtavasta Kesiäisjoesta 200 m pohjoiseen, Helsinki - Hämeenlinna valtatiestä 210 m länteen. Alue on tasaista viljapeltoa ja viettää kaakkoon. Noin 200 m löytöpaikasta luoteeseen, alueen korkeimmalla kohdalla, on asuin- ja tallirakennuksia.

Lähteet: J. Saukkonen 1984 inv., H. Poutiainen 1987 inv.

Löydöt: KM 24145, KM 24657:1-2

Inventointi 1988: (11. 8.) Läheltä keramiikan löytöpaikkaa löydettiin mm. savitiivisteiden pala, mutta pellolla ei havaittu kiinteän muinaisjäännöksen merkkejä. Keramiikka ja savitiiviste viittaavat kuitenkin lähellä olevaan asuinpaikkaan. Topografian mukaan asuinpaikka voisi olla se korkeampi kohta, jolla nykyiset rakennukset sijaitsevat. Suunniteltu tielinja kulkee rakennuksista yli 100 m itään.

J.K. Keramiikka (KM 24145) näyttää varhaismetallikautiselta.

oli hiekkaa ja paikoitellen hienoa moreenia päällimmäisenä (!). Kiveyksen ulkopuolella taas maa oli kivistä (karkeaa moreenia), aluskasvillisuutena oli varpukasveja. Koekuopista ei tehty löytöjä.

Voidaan olettaa, että rakennelma on ihmisen tekemä. Sen merkitys on epäselvä. Suunniteltu tielinja kulkee rakennelman läpi.

Valokuvat: Kuvat 11 - 13 (F 75343 - 75345)

Diapositiivit: 17634 - 17636

Kartat: Kartta 2

topografisen sijainnin perusteella ne voivat olla pyyntikuoppia.

Suuniteltu tielinja ei uhkaa kuopparyhmän sijaintipaikkaa.

Valokuvat: Kuva 14 (F 75347)

Diapositiivit: 17637 - 17639

Kartat: Kartta 3

Kohde 10

HAKOINEN VALTATIE 3 W

Peruskartta 2131 11 JANAKKALA

x = 6752 04

y = 531 45

z = n. 90

Kunta: Janakkala 165

Kylä: Hakoinen 402

Muinaisjäännös: Kivi, jossa renkaanmuotoinen ura

Maanomistajat 1989:

Rolf Fredric Rosenberg

Björn Fredric Rosenberg

Os.: Hakoinen, 14240 Janakkala

Tila: RN:o 1:238 (peruskartalla 1:170)

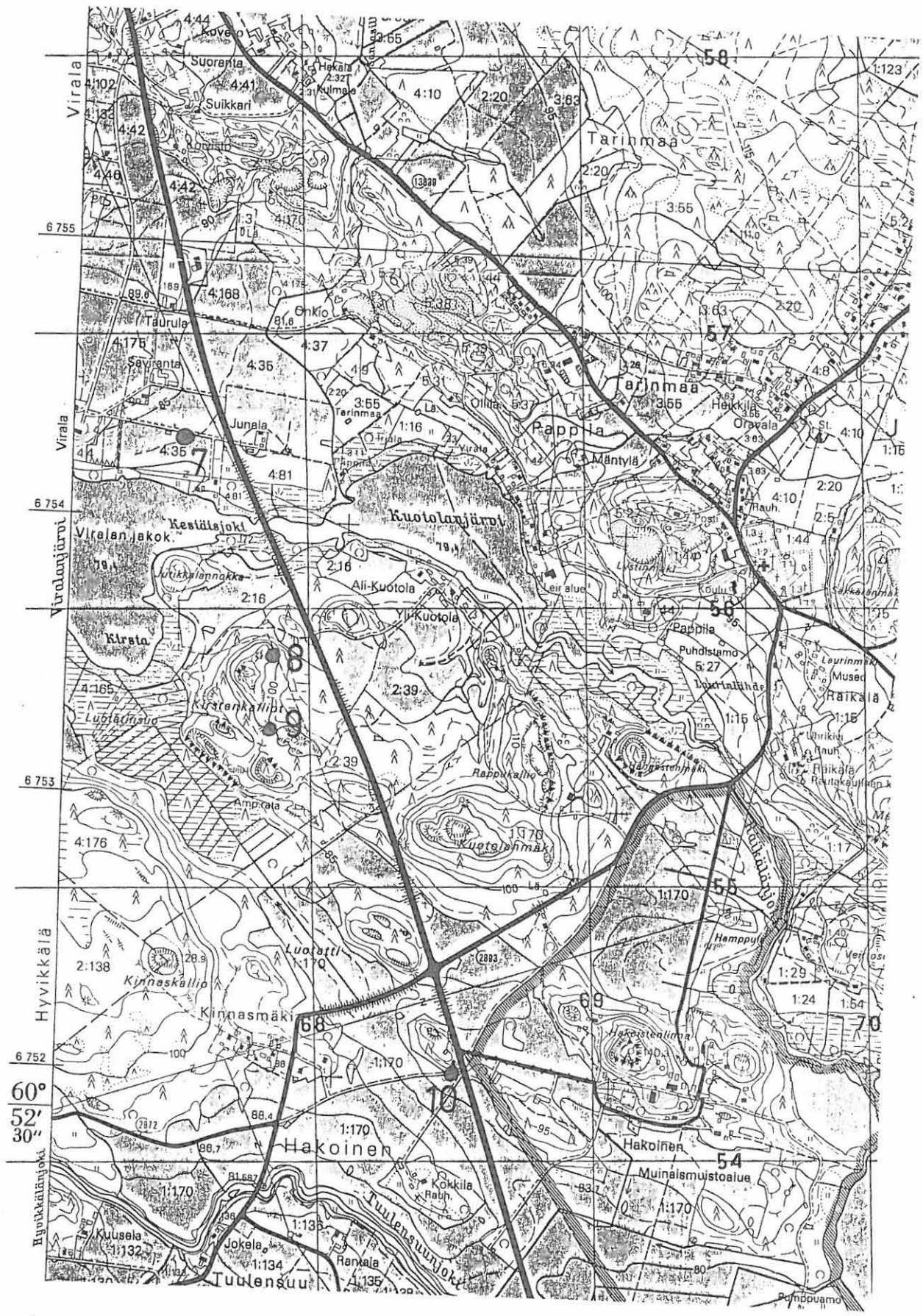
Paikan sijainti ja kuvaus: Kohde sijaitsee n. 650 m Hakoisten muinaislinnasta ja 10 m valtatie 3:stä länteen pienen mäen eteläreunalla.

Inventointi 1988: (15. 8.) Valtatieltä 3 länteen johtavan peltotien ja pellon välissä olevalla ruohokaistaleella on noin 90 x 60 cm kokoinen kivi, josta noin 20 cm on maanpinnan yläpuolella. Kiven päällä on 1 cm leveä ja ½cm syvä renkaanmuotoinen ura (ϕ n. 10 cm). Koska ura on yhtä voimakkaasti rapautunut kuin kiven pinta, ja koska sen päällä kasvaa jäkälää, ei se voi olla uusi. Kivi voi olla vanha rajakivi.

Suunniteltu tielinja ei uhkaa kiven sijaintipaikkaa.

Valokuvat: Kuva 15 (F 75351)

Diapositiivit: 17644

Ote peruskartasta 1:20 000 2131 11 JANAKKALA (1979)
 KOHTEET 7 - 10

Kohde 11

NUORITALON PELTO I
(Janakkala 242a)

Peruskartta 2131 10 TERVAKOSKI
x = 6748 05-20
y = 534 25-30
z = n. 91

Kunta: Janakkala 165

Kylä: Uhkoila 434

Muinaisjäännös: Mahd. rautakautinen asuinpaikka,
rautak. keramiikan löytöpaikka (1987)

Maanomistaja 1989:

Tapio Nuoritalo

Os.: Uhkoila, 12400 Tervakoski

Tila: RN:o 1:172 Nuoritalo

Paikan sijainti ja kuvaus: Kohde sijaitsee 2,9 km Tervakosken kirkosta pohjoiseen, Napiala - Uhkoila maantien länsipuolella. Siitä 300 m itään virtaa Tervajoki, noin 1,8 km pohjoiseen on Kernaalanjärven eteläranta. Paikka on tasaista peltoa, joka viettää hieman itään.

Lähteet: J. Saukkonen 1984 inv., H. Poutiainen 1987 inv.

Löydöt: KM 24146:1-2, KM 24658:1-4

Inventointi 1988: (14. 8.) Keramiikan löytöpaikan lähellä ja erityisesti siitä pohjoiseen löydettiin pellolta suuri joukko rautakuonaa. Palanutta savea löytyi vain vähän. Koekuopista löydettiin peltotason alta 30 - 40 cm syvyydeltä 15 - 20 cm vahva mustanruskea hiilipitoinen kerros, joka mahdollisesti on asuinpaikan kulttuurikerrosta. (Noin 100 m etelään havaittiin eräällä pellolla, RN:o 1:213, Heikkilä, selviä merkkejä asuinpaikasta, ks. tarkastus H.-P. Schulz 1988).

Suunniteltu tielinja (VE 84) kulkee 155 - 250 m pohjoiseen kohteesta 11.

Valokuvat: Kuva 16 (F 75352)

Diapositiivit: 17645

Kohde 12

NUORITALON PELTO II
(Janakkala 242b)

Peruskartta 2131 10 TERVAKOSKI
x = 6748 45-55
y = 534 25-30
z = 89-90

Kunta: Janakkala 165

Kylä. Uhkoila 434

Muinaisjäännös(?): Savitiivistein löytöpaikka

Maanomistaja 1989:

Tapio Nuoritalo

Os.: Uhkoila, 12400 Tervakoski

Tila: RN:o 1:172 Nuoritalo

Paikan sijainti ja kuvaus: Kohde sijaitsee 3,3 km Tervakosken kirkosta pohjoiseen Napiala - Uhkoila maantien itäpuolella, ja 300 - 400 m kohteesta 11 pohjoiseen. Alue on tasaista viljapeltä. Kohteiden 11 ja 12 välissä on pieni mäki.

Löydöt: KM 24659:1-4

Inventointi 1988: (14. 8.) Pellolta kerättiin savitiivistettä ja savikuonaa. Pellolla oli myös jonkin verran palaneita kiviä. Koekuopista ei kuitenkaan löytynyt mitään merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä. Löydöt viittaavat lähistöllä sijaitsevaan asuinpaikkaan (mahdollisesti kohde 11).

Suunniteltu tielinja (VE 84) kulkee alueen yli. Koska lähistöllä on tavattu esihistoriallisen asutuksen jäännöksiä, ovat jatkotutkimukset, lähinnä koekaivaus, tarpeen.

Kohde 13

NUORITALO/MÄKI
(Janakkala 242c)

Peruskartta 2131 10 TERVAKOSKI
x = 6748 36
y = 534 28
z = n. 96-98

Kunta: Janakkala 165

Kylä: Uhkoila 434

Muinaisjäännös: Savitiivisteiden ja rautakuonan löytöpaikka

Maanomistaja 1989:

Tapio Nuoritalo

Os.: Uhkoila, 12400 Tervakoski

Tila: RN:o 1:172 Nuoritalo

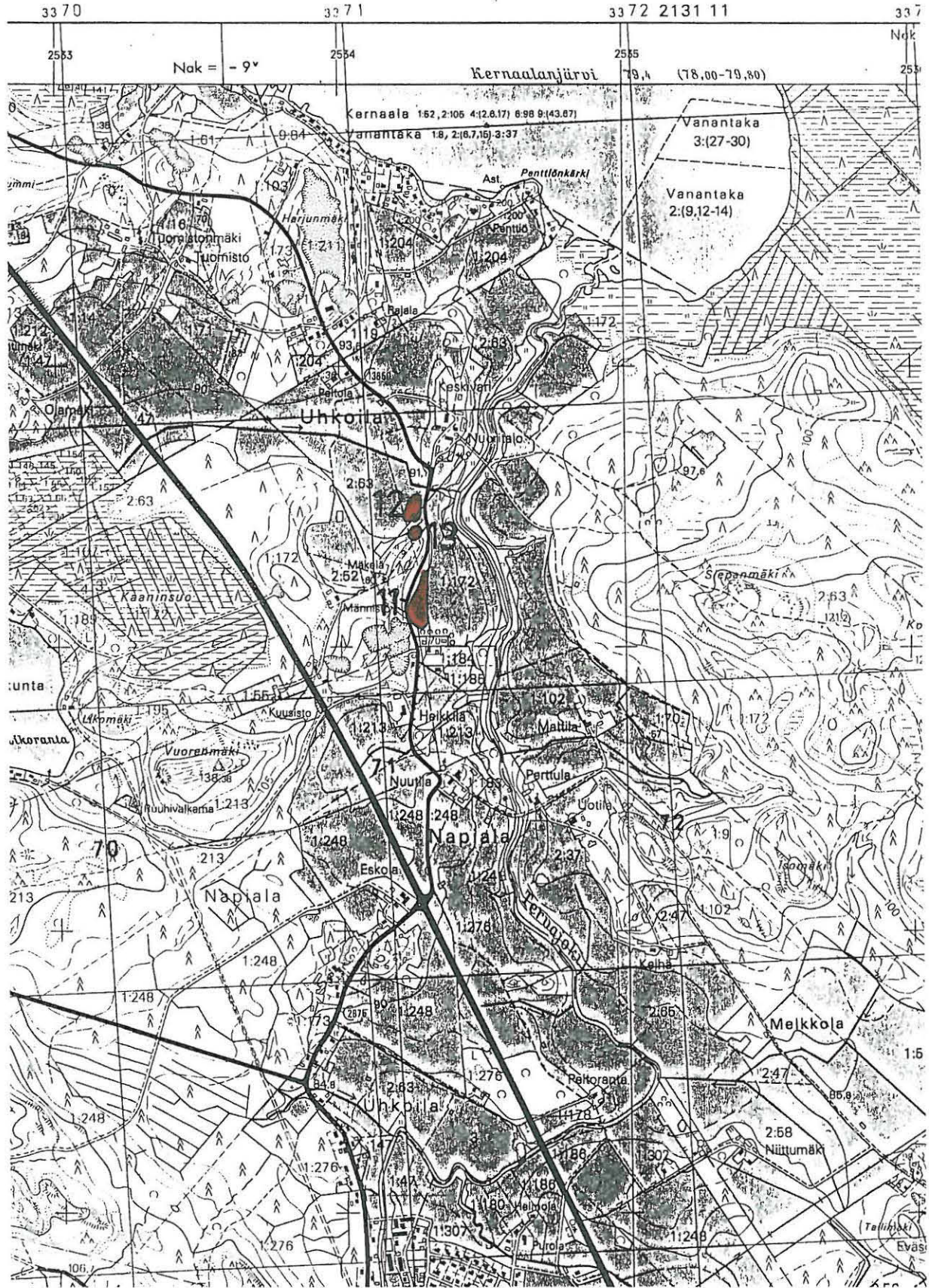
Paikan sijainti ja kuvaus: Kohde sijaitsee 3,2 km Tervakosken kirkosta pohjoiseen Napiala - Uhkoila maantien länsipuolella pienellä mäellä. Mäki kohoaa kohteiden 11 ja 12 välissä, se on n. 200 m pitkä (SSW - NNE suuntainen). Mäellä kasvaa harva mäntymetsä, silmiinpistäviä ovat monet suuret kivenlohkareet. Lounaisreunalla on asuintalo, länsirinteellä on 3 talon rautatien rauniot.

Löydöt: KM 24660:1-10

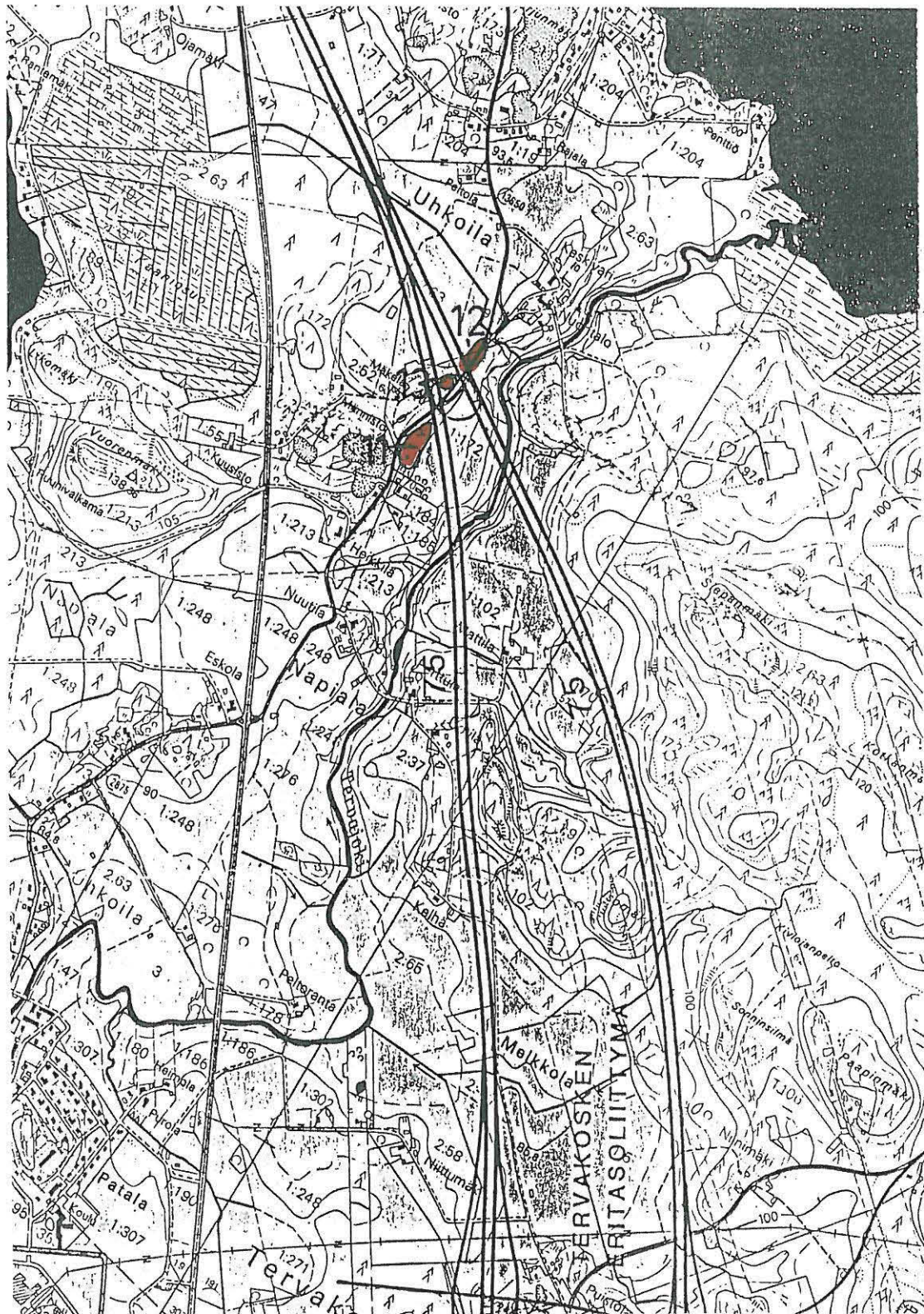
Inventointi 1988: (14.8) Mäen pohjoispäässä, länsirinteellä vain 15 m päässä yhdestä talonrauniosta tutkittiin erään suuren (n. 2 x 2 m) kiven ympäritys. Koekuopista löydettiin turvekerroksen alta 5 - 15 cm paksu palokerros, jota tavattiin noin 20 x 10 m:n alueelta kivenlohkareen ympärillä. Joistakin koekuopista löydettiin savitiivistettä, savi- ja rautakuonaa. Maaperä ei ollut koskematonta, monista kuopista (erit. kiven eteläpuolella talonraunion lähellä) tuli nykyaikaista tavaraa. Paikan merkitys on epäselvä. Löydetty savitiivisteet ja kuonat voivat olla yhteydessä kohteisiin 11 ja 12, palokerroksen iästä ei ole toistaiseksi tietoa. Suunniteltu tielinja (VE 84) kulkee noin 40 m löytöpaikasta pohjoiseen eikä uhkaa sitä.

Valokuvat: Kuva 17 (F 75349)

Diapositiivit: 17642, 17643

Ote peruskartasta 1:20 000 2131 10 TERVAKOSKI (1979)

TVH:N YLEISSUUNNITELMA MOOTTORITIE V 3 JANAKKALA - HÄMEENLINNA

(ote) 1:20 000 (1985)

KOhteet 11 - 13

FOSFORIANALYYSI ANNETUISTA NÄYTTEISTÄ

T. Jussila 24.8.1988 - 26.8.1988

Sitruunahappo uutto 5+17 h, 5 g:stä alle 1 mm diam.
ilmakuivattua maata.

Kehitys amm.molybd.+rikkihappoliuos 5h 55°C

Mittaus Datex UC kolorimetrillä 585 nm.

Tulokset on kalibroitu vertailuliuosarjan mukaan.

NRO	P mg/kg		
1	177	HML-121	K+18
2	151	HML-121	OJA POHJOINEN, K4
3	361	JANAKKALA 242	
4	173	HML-121	K+52
5	204	HML-121	K+28
6	305	HML-121	PELTO, C+40
7	196	HML-121	K+58
8	203	HML-121	OJA POHJOINEN, K3
9	205	HML-121	OJA ETELÄ, K6
10	202	HML-121	K+32
11	187	HML-121	OJA ETELÄ, K5
12	197	HML-121	OJA POHJOINEN, K1
13	269	HML-121	K+42
14	181	HML-121	K+13
15	184	HML-121	OJA POHJOINEN, K2

213 Keskiarvo
56 Keskihajonta
151 Minimi
361 Maximi

NEGATIIVILUETTELO

- 75323 Hämeenlinna Kankaantaka. Kiveystä Hakovuoren länsirinteellä vuoren juurella. Kuvattu lännestä.
- 75324 Sama. Kuvattu lännestä.
- 75325 Sama. Kuvattu ylhäältä etelästä.
- 75326 Sama. Kuvattu pohjoisesta.
- 75327 Hämeenlinna Kankaantaka. Kivimuuri Hattelmalanharjun jatkeessa valtatie 3 itäpuolella. Kuvattu etelästä.
- 75328 Sama. Kuvattu etelästä.
- 75329 Hämeenlinna Kankaantaka. Kiveystä Hattelmalanharjun jatkeessa valtatie 3 itäpuolella, joka sijaitsee harjun päällä samansuuntaisesti. Kuvattu idästä.
- 75330 Sama. Kuvattu kaakosta.
- 75331 Sama. Kuvattu luoteesta.
- 75332 Hämeenlinna Hattelmala. Kiveys valtatie 3 ja Turun valtatie risteyksen lounaspuolella. Kuvattu lännestä.
- 75333-36 Hämeenlinna Kankaantaka/Hattelmala. Panoraama kuvattu Hattelmalanharjusta Hakovuoren suuntaan idästä etelään.
- 75337-40 Sama.
- 75341-42 Hämeenlinna Kankaantaka. Vankaanlähde valtatie 3 ja Turun valtatie risteyksen koillispuolella. Kuvattu pohjoisesta.
- 75343 Janakkala Virala. Kirstankalliot. Aukko metsässä, joka ympäröi rengasmainen kiveys. Kuvattu koillisesta.
- 75344 Sama. Kuvattu etelästä.
- 75345 Sama. Kuvattu lounaasta.
- 75346 Mahd. pyyntikuoppia Kirstankallioiden kaakkoispuolella. Kuvattu etelästä.
- 75347 Sama. Kuvattu pohjoisesta.
- 75348 Sama. Kuvattu kaakosta.
- 75349 Janakkala Uhkoila. Iso kivi "Nuoritalon maen" länsirinteellä, josta hiiltä ja palanutta savea. Kuvattu pohjoisesta.
- 75350 Sama. Kuvattu idästä.
- 75351 Janakkala Hakoinen, Valtatie 3 W. Kivi, jossa rengasmainen uurre. Kuvattu pohjoisesta ylhäältä.
- 75352 Janakkala Uhkoila, Nuoritalon pelto. Kuvattu lännestä.

- 75353 Työkuva Hattelmalasta.
- 75354 Hämeenlinna Hattelmala. Tyrynoja, alue josta asuinpaikkalöytöjä. Kuvattu pohjoisesta.
- 75355 Sama. Kuvattu luoteesta.
- 75356 Hämeenlinna Kankaantaka. Hattelmalan sairaala W, pelto valtatie 3 itäpuolella, josta mahd. asuinpaikkalöytöjä. Kuvattu etelästä.

DIAPOSITIIVILUETTELO

- 17623 Hämeenlinna Kankaantaka. Kiveystä Hakovuoren länsirinteellä vuoren juurella. Kuvattu lännestä.
- 17624 Sama. Kuvattu idästä.
- 17625 Sama. Kuvattu etelästä.
- 17626 Hämeenlinna Kankaantaka. Kivimuuri Hattelmalanharjun jatkeessa valtatie 3 itäpuolella. Kuvattu etelästä.
- 17627 Hämeenlinna Kankaantaka. Kiveystä Hattelmalanharjun jatkeessa valtatie 3 itäpuolella. Kuvattu pohjoisesta.
- 17628 Sama. Kuvattu idästä.
- 17629 Sama. Kuvattu etelästä.
- 17630 Hämeenlinna Hattelmala. Kiveys valtatie 3 ja Turun valtatie risteyksen lounaspuolella. Kuvattu lännestä.
- 17631 Hämeenlinna Kankaantaka/Hattelmala. Hakovuori kuvattu Hattelmalanharjusta luoteesta.
- 17632 Hämeenlinna Kankaantaka/Hattelmala. Valtatie 3 ja Turun valtatie risteys kuvattuna Hattelmalanharjusta pohjois-luoteesta.
- 17633 Hämeenlinna Kankaantaka. Vankaanlähde kuvattu pohjoisesta.
- 17634 Janakkala Virala. Kirstankalliot, aukko metsässä, joka ympäröi rengasmainen kiveys. Kuvattu koillisesta.
- 17635 Sama. Kuvattu etelästä.
- 17636 Sama. Kuvattu lounaasta.
- 17637 Janakkala Virala. Kirstankalliot S, mahd. pyyntikuopparyhmä. Kuvattu etelästä.
- 17638 Sama. Kuvattu pohjoisesta.
- 17639 Sama. Kuvattu kaakosta.
- 17640 Janakkala Uhkoila. Kuppikivi Nuoritalon pihalla. Kuvattu idästä.
- 17641 Sama. Kuvattu ylhäältä kaakosta.
- 17642 Janakkala Uhkoila. Nuoritalo, iso kivi mäen länsirinteellä, josta löytynyt hiiltä ja palanutta savea. Kuvattu lounaasta.
- 17643 Sama. Kuvattu pohjoisesta.
- 17644 Janakkala Hakoinen. Valtatie 3 W, kivi, jossa rengasmainen uurre.

- 17645 Janakkala Uhkoila. Nuoritalon pelto. Kuvattu lännestä.
- 17646 Työkuva.
- 17647 Hämeenlinna Hattelmala. Tyrynoja, alue, josta asuinpaikkalöytöjä. Kuvattu pohjoisesta.
- 17648 Sama. Kuvattu luoteesta.
- 17649 Hämeenlinna Kankaantaka. Hattelmalan sairaala W, pelto, josta mahd. asuinpaikkalöytöjä.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen maankäytön inventointi
H-P Schulz 1988
Kartta I Hakovuoren ympäristö
1:2000
Pohja suurennettu Hämeenlinnan yleiskartasta
1:10 000 1984

- Nykyinen tielinja
- Suunniteltu tielinja
- Kohteiden numerot
- Muinaisjäännös / löytöpaikka
- Kiveys
- Tuhoutunut kiveys
- Asuinpaikka
- Pinta tuhoutunut

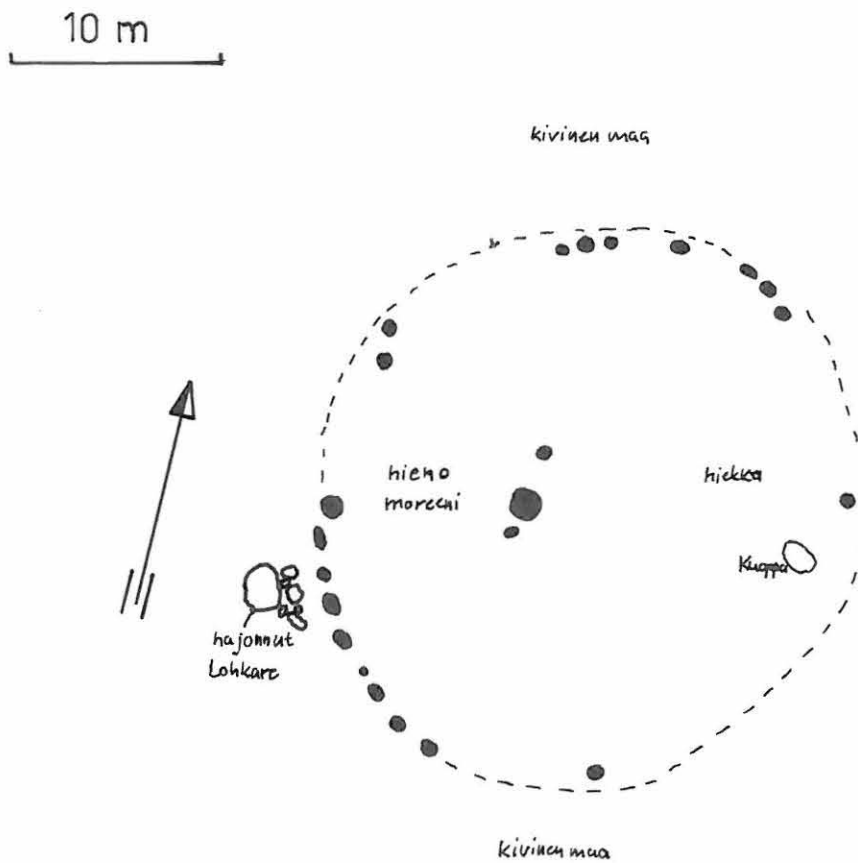
Kartta 2

JANAKKALA VIRALA

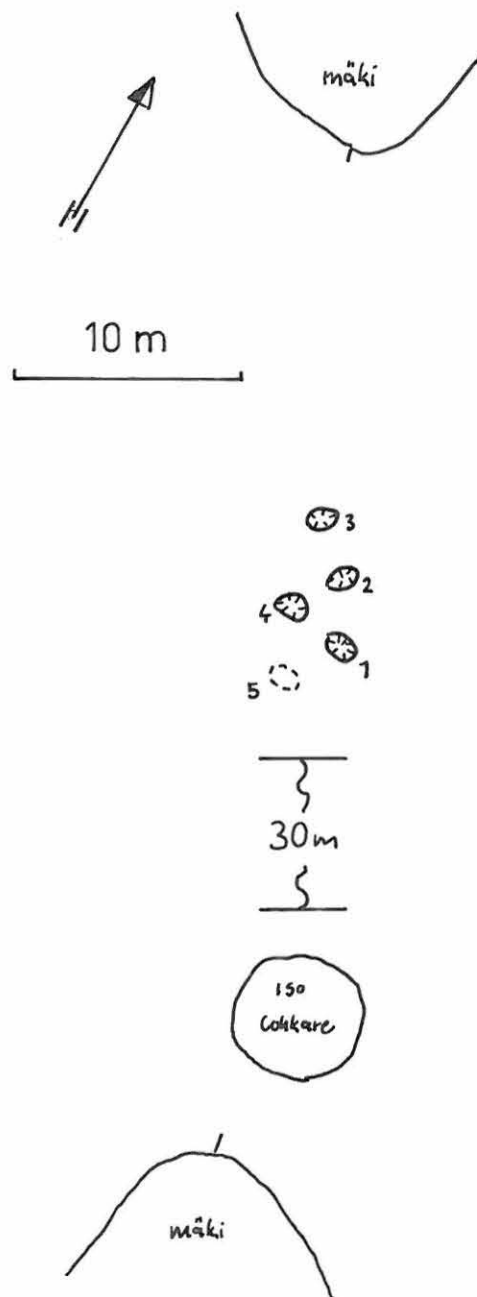
Kirstankalliot

Rengasmainen kiveys

karttaluonnos, piirt. H.-P. Schulz 1988

Kartta 3
 JANAKKALA VIRALA
 Kirstankalliot S

Mahd. pyyntikuopparyhmä
 karttaluonnos, piirt. H.-P. Schulz 1988

HÄMEENLINNA KANKAANTAKA/HATTELMALA

K. 1 Panoraama kuvattu Hattelemalanharjulta Hakaranta suuntaan, idästä etelään.

F 75337 - 75340

HÄMEENLINNA KANKAANTAKA

K. 2 Kuvattu lännestä. F 75323

K. 4 Kuvattu idästä. F 75326

K. 3 Kuvattu ylhäältä etelästä F 75325

K. 2-4: Kiveystä Hakovuoren länsirinteellä vuoren juurella.

HÄMEENLINNA KANKAANTAKA

K.5 Kuvattu luoteesta

F 75331

K.6 Kuvattu idästä

F 75329

K.7 Kuvattu lounaasta

F 75330

K.5-7 Kiveystä Hattelmälänharjun jatkeella valtatie 3 itäpuolella.

HÄMEENLINNA HATTELMALA

K. 8. Tyrynoja, alue josta asuinpaikka-
löytöjä. Kuvattu luoteesta.

F 75355

HÄMEENLINNA KANKAANTAKA

K. 9. Vanhaanlähde. Kuvattu pohjoisesta.

F 75342

K. 10. Hattelmalan seurueen W: pelto, josta
mahd. asuinpaikka löytöjä. Kuv. etelästä

F 75356

JANAKKALA VIRALA

F 75343

K. 11
(Kuv. koillisesta)

F 75344

K. 12
(Kuv. etelästä)

F 75345

K. 13
(Kuv. lounaasta)

K. 11-13. Metsän aukko, jota ympäröi rengasmainen kivisyys /
Kirstaukalliot.

H.-P. Schulz 1988

JANAKKALA VIRALA / HAKOINEN

K.14 Kirstankalliot S, mahd. pyyntikuoppa-ryhmä.
Kuvattu pohjoisesta.

F 75347

K.15. Hakoinen Valtatie 3 W; kiivi, jossa
rengasmainen uurre.

F 75351

JANAKKALA UHKOILA

K.16. Nuonitalon pelto I. Kuvaattu lännestä.

F 75352

K.17 Nuonitalo, iso kivi mäen länsinäketeellä, F 75349
josta hiltä ja pultanukka saava. Kuv. pohjoisesta.